

זשכנו תדרש

שו"ת חזרה

הלכות מליחה

חוברת ב' לחודש כסלו

הצהי"ת

השאלות נכתבו ע"י המפצל "דרשו", והוספתי עליהם התשובות

הוספתי שאלות על המראי מקומות של "דרשו"

[שאלות שהוספתי נכתבו במרובעות]

כל מי שיש לו הצרות והארות מתבקש להודיעני לתוצאת הרביע

ניתן להשיג חוברת שו"ת על הלכות
שבת, צירובין, פסח, נדה, בשר בחלב, תערוכות, מליחה, מקוואות רבית.
שמיטה

כמו כן ניתן להשיג את החוברת

אספרה שמך לאחי

על

סיפור יציאת מצרים

מגילת אסתר

מתן תורה

נס חנוכה

ניתן להשיג את החוברות אצל

ישראל יצחק משי להב
מסילת יוסף 1 מודיעין צילית
08-9741925

פקבלת הגליונות החודשיים באימייל ניתן להירשם wa052052@gmail.com

תרומות להדפסה יתקבלו בהכרה

סימן ס"ט סעיפים י' - י"ה

סעיף י'

א. גוי משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדירה ולא ידוע אם הדיחוהו או לא; לשיטת הסמ"ק; (1) האם נאמן הגוי במסיח לפי תומו ואומר שהדיחו? (2) מאי טעמא, הא אין הגוי נאמן במסל"ת אלא לעדות אשה (2)? (3) והאם נאמן גם כשאינו יודע בטיב יהודים? (4) והאם נאמן כשיודע בטיב יהודים ומסל"ת? (5) מה הדין אי איכא שם נער ישראל, כשיודע בטיב יהודים או אינו יודע? (6) והאם הא דכתב באיכא שם נער ישראל מיירי במסל"ת או בלא הסיח לפי תומו?

ת. (1) לשיטת הסמ"ק נאמן [דלא כסמ"ג וריב"א]. (2) בדרבנן נאמן, א"נ שאני הכא דאיכא נמי טעמא דקפדי אנקיותא. (3) נאמן, [אבל רע"א (אות כ"ט), מפרש דבעינן דוקא שיודע טיב יהודים דיש בזה עוד סניף דמסתמא מכין לעשות רצונו ואינו משנה ממנהגם] (4) להב"י כ"ש בזה דנאמן, ולהפרישה והב"ח אינו נאמן כיון שיודע שבזה תלוי ההיתר, ומיישב הט"ז דמיירי בענין שמשמע שלא על דבר זה בא להודיע, והש"ך (מ"ג) כתב כגון שהסיח לפני אחרים שלא שאלוהו, ומוכיח כן הש"ך מהא דמומר נאמן במסל"ת לעדות אשה, אך רע"א (כ"ז) בשם השב שמתנתא כתב דגוי שיודע דת ישראל אינו נאמן במסל"ת זולתי לעדות אשה. (5) כשיודע הגוי בטיב יהודים, סמכינן שהדיח בלא אמירתו משום דמירתת, וכשאינו יודע אין על מה לסמוך (ב"י). (6) אפילו בלא הסיח לפי תומו משום דמירתת מלשנות דרך ישראל (ב"י).

ב. לשיטת הסמ"ק; (1) מה הדין כשיש שם ישראל נכנס ויוצא, במסל"ת או אינו מסל"ת, ומה הטעם? (2) כשאין שם ישראל נכנס ויוצא, האם נאמן במסל"ת, ומה הטעם?

ת. (1) אפילו אינו מסל"ת מותר, משום דמירתת [דלא כריב"א], וגם קפדי אנקיותא (ב"י). (2) אסור, [דלא כסמ"ק] דאין גוי נאמן, אלא לעדות אשה (ב"י).

ג. (1) לשיטת הריב"א, האם הגוי נאמן בכל האופנים הנ"ל, ומה הטעם? (2) מהו נקודת המחלוקת בין הסמ"ג לריב"א, אם סמכינן עליו דמירתת או לא?

ת. (1) אינו נאמן בין כשמסל"ת, ובין באופן שמירתת כשישראל נכנס ויוצא, בכל אופן אסור כיון דאיכא למיקם עלה ע"י טעימת קפילא. (2) הריב"א ס"ל דאין לסמוך על טעמא דמירתת אלא היכא דליכא למיקם עלה

דמילתא, והסמ"ג סמך על טעמא דמירתת כיון דאיכא נמי טעמא דקפדי אנקיותא (ב"י).

ד. (1) איך פסק הטור לגבי נאמנות הגוי במסל"ת, כהסמ"ק או כהסמ"ג? (2) איך פסק הטור לגבי נאמנות הגוי בישראל יוצא ונכנס, כהסמ"ק וסמ"ג או כריב"א?

ת. (1) הטור פסק כהסמ"ק להיתר. (2) כהסמ"ק וסמ"ג להיתר.

ה. (1) מהי דעת המחבר לגבי נאמנות הגוי במסל"ת, האם נאמן או לא? (2) האם נאמן הגוי במסל"ת באיסור דרבנן, להמחבר ולהרמ"א? (3) מאי טעמא הוי כאן איסור דרבנן?

ת. (1) א. הרמ"א מפרש בדעת המחבר דנאמן. ב. הש"ך (מ"ב) מפרש דלכך לא הביא דין זה משום דס"ל שאינו נאמן. ג. רע"א (כ"ט) ס"ל דלהמחבר מהני מסל"ת אבל דוקא כשיודע מנהג ישראל דיש בזה עוד סניף דמסתמא מכין לעשות רצונו ואינו משנה ממנהגם. (2) הב"י מפרש כאן לדעת סמ"ק דנאמן, אך בסי' קל"ז הביא דעת החולקים לאסור מהרי"ק רא"ש וריב"ש, וכ"פ המחבר שם לענין הכשר כלים שאינו נאמן [כיון דאיתחזק איסורא], וכו' סתם שם הרמ"א, ומ"מ כאן פסק הרמ"א להיתר ומפרש כן גם בדעת המחבר משום דאיכא נמי טעמא דע"כ קפדי אנקיותא, אבל הש"ך (מ"ב) מפרש בדעת המחבר לאיסור. (3) הב"י פ' שמליח כרותח הוי דם שבשלו, ובדרכ"מ העיר דבלא"ה הרי מבושל בפנינו, והרש"ל תמה למה היה צריך להביא דין ממליח כרותח, היכי שכת מה שאמרו דם שמלחו אינו עובר עליו (ט"ז כ"ד).

ו. (1) מה ההיכי תמצוי דיודע בטיב יהודים ויש שם ישראל נכנס ויוצא ואפ"ה אסור? (2) ובאופן זה, האם יהא נאמן במסיח לפי תומו?

ת. (1) אם מיחה לגוי שלא ידיחו בלא רשותו והוא עבר על דבריו אסור, דהא חזינן דאינו מרתת (רמ"א). (2) אינו נאמן, (רע"א כ"ט).

ז. אשה שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחילה או לא; (1) מכח אלו ג' היתירים פסק הט"ז להיתר? (2) ומה השיב הנקודות הכסף על ג' היתרים אלו? (3) ומה"ד כששכחה אם מלחה הצד השני?

ת. (1) א. דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולקולא. ב. דבדאי עשתה האשה כדרכה ומלחה

שבשלו שהוא מדרבנן לא מחזקין ריעותא, פמ"ג. (3) נוהגים לאסור, אם לא לצורך כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים דאז יש לסמוך אדברי המקילין, וה"ה בהפס"מ [ולהרש"ל אסור בכל אופן (ט"ז ל"ז)].

י. בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה ונתבשל, ויש ששים בקדירה, האם אפשר להתיר בהפסד מרובה, ומה הטעם?

ת. אף בהפסד מרובה אסורה, דהא להסמ"ק בלע דם בעין וכבר נאסר קודם הבישול ואינו חוזר להתיר. ואף דבס"ב סמכין בהפס"מ על הסוברים דטעם ההדחה משום ריכוך, א"א להקל כ"כ דהוי תרי קולות [טעם ריכוך, ושיוצא כל דמה בבישול]. ועוד דאפילו לטעם של ריכוך אסור, דהא הרא"ש כתב הטעם דמהני הדחה ומליחה שנית דעי"ז שיפלוט הדם הנותר, יפלוט הדם שבלע, משא"כ ע"י בישול לא אמרינן הכי (רע"א ל').

יא. תרנגולת שלימה שנתבשלה בלא מליחה, האם אפשר להתיר כשיש ששים או לא, מטעם הכבד ובני מעיים, או אפילו מטעם שהיא חלולה ומה הטעם?

ת. הר"ש משאנץ אסר אף כשיש ששים מטעם הכבד ובני מעיים, דדם הנפלט מהם נבלע בתרנגולת, ושוב אינו יוצא. ובט"ז (כ"ט) בשם התו"ח אסר אף כשהוציאו הבני מעיים ואפילו בשעת הדחק והפס"מ, מטעם שהיא חלולה, ופירש מדופן לדופן. אך בנה"כ חולק דאין לאסור כשהיא חלולה דמיד מתבטל במים, ולכן הוי כשאר בשר שמיקל הרמ"א לכבוד שבת וכדו'.

יב. חתיכת בשר שנמלחה ולא שהה בו כראוי למליחה, או ששהה ג' ימים בלא מליחה ואח"כ נמלח; (1) מה דינם? (2) ואם נתבשל ויש ששים מה דין החתיכה? (3) ומה הדין בהפסד מרובה? (4) ומה הדין כשהבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה נמלחה בטעות עם חתיכות אחרות ונתבשלו כולם ביחד, ובעת האוכל נזכרו מזה?

ת. (1) הרמ"א כתב בשניהם דדינם כלא נמלחו כלל ורע"א ס"ל דשהה ג"י ואח"כ נמלח גרע טפי כדלקמן. (2) לדעת המחבר דאפילו לא נמלח כלל מותרת דנתבטל הדם בו, כ"ש בזה. אבל הרמ"א כתב דאסורה כאילו לא נמלח כלל. (3) א. להמחבר אף בלא הפס"מ מותר בס'. ב. להרמ"א מותר בהפס"מ או לצורך. ג. רע"א ס"ל דשהה ג"י ואח"כ נמלח גרע טפי דאפילו בהפס"מ אסור בבישול, דנתקשה הדם ובמליחה יוצא קצת וחוזר ונבלע, אמנם בסוף דבריו חזר בו דהוא רק להש"ך דאחר ג"י אם נמלח יוצא מעט דם, משא"כ להט"ז בדעת

תחילה, כעין דאמרינן גבי ק"ש דסירכיה נקיט. ג. דרוב פעמים מולחים תחילה (ט"ז כ"ד). (2) א. דאשכחן טובי ספיקי דרבנן להחמיר. ב. אינו דומה לק"ש, דהרי מליחה הוא עסק גדול ואיך אפשר ששכחה. ג. לא שייך כאן רוב. (3) בפ"ת (ט"ו) בשם ש"ב הרב שבתי כ"ץ שמתיר אף לדעת הש"ך כאן, כיון שאחר שמלחה צד אחד הרגילות הוא למלוח גם צד השני.

סעיף י"א

ת. (1) בשר שנתבשל בלא מליחה, כמה צריך שיהא בקדירה כדי שיהיה מותר לאכול התבשיל, ומה הטעם? (2) ומה הדין אם לא נתבשל לגמרי רק ששמוה בקדירה שמקצתה חם והיד סולדת בה? (3) ומה הדין אם שמוה במים רותחים? (4) ומה הדין בשומן שלא נמלח ונתבשל, האם בעינן ששים נגד כל השומן?

ת. (1) ששים כנגד אותו בשר, דלא ידעינן כמה דם נפיק (שרע וט"ז ט"ו) [אבל הראב"ד ס"ל דבמאי דנפיק מיניה משערין, דדבר מועט הוא ובטל בס', ועיין דרכ"מ כ"ג ובהערות שם]. (2) להרמ"א בתו"ח גם ¹בזה אסור (ש"ך מ"ד), אבל הט"ז (כ"ג), וכ"ד הרש"ל כרבנו ירוחם דבבשר שור מותר, דאינו מתבשל אלא ע"ג האש, והתו"ח מפרש דאעפ"כ הלחלוהית מתבשל. (3) בברכי יוסף בשם גדול אחד מיקל בזה אף כשאין ס', דהוי ²חליטה, ומסכים עמו להקל בדוחק כגון שהוא ער"ש, באופן שברור הדבר שהיו רותחים מאוד (פ"ת י"ח). (4) בשו"ת שמש צדקה מסתפק, מאחר שאין דם כ"כ בשומן, אולם התו"ח והש"ך בסי' ע"ה מצריכים ס' (פ"ת י"ט).

ט. (1) כשיש ששים בקדירה נגד כל הבשר, האם הבשר עצמו ג"כ מותר, ומה הטעם? (2) לדעת האוסר, מ"ש מדם בעלמא שנפל על חתיכה שבקדירה שמקצתה תוך הרוטב, שמותר אפילו חוץ לרוטב? (3) איך כתב הרמ"א לנהוג, ובאלו אופנים יש לסמוך על המקילין?

ת. (1) להרא"ש מותר, וכ"פ המחבר, דמה שיצא נתבטל, ומה שנשאר הוי דם האברים שלא פירש. ויש אוסרים וכ"פ הרמ"א, משום דהרוטב מבלבל טעם החתיכה וגורם שהדם שבתוכו פירש ממקום למקום. ועוד כתב הט"ז (כ"ח) משום איסור דבוק כדלקמן. (2) הכא כיון שהאיסור מחמת עצמו נשאר הטעם במקומו, ועוד דהוי כאיסור דבוק דחיישינן שהגביה פעם אחת חוץ לרוטב קודם שפלט כל דמה (ט"ז כ"ח). והש"ך (מ"ו) פליג על טעם זה (דבדם

1 וְאֵצֶינן כִּלְיֵי שְׂנִי צִיּוֹן סִימָן ס"ח סִימָן י"א דְּלִכְתּוּלָהּ יִתְּרָה לֵבָה תִּהְיֶה יִסָּב. 2 צִיּוֹן סִי' צ"ג ס"ב קכ"ו ורצ"א דְּלֵבָה אֶלְכָּחן פֶּסֶקֶר חֲלִיטָה רִוּחִין אֶלָּא חֲלִיטָה חֲלוּמִין אֶלָּא כ"כ פֶּסֶקֶד.

שהוא בולע מהדם שיוצא מהבשר האחר או לא? (4) ומה הדין אם מלח אותו בשר ששהה ג' ע"ש שאר בשר שכבר נמלח והודח בכלי שאינו מנוקב או בכלי מנוקב?

ת. 1) רש"ל התיר [כשלא שהה שיעור כבישה התיר אפילו לא הדיחוהו, ואם הדיחוהו אחר המליחה הראשונה, התיר אפילו שהה שיעור כבישה, פ"ת כ"ה] ממנ"פ אם יצא דמו במליחה ראשונה יצא הכל, ואם לא יצא, גם בשנייה לא יצא, והסכים עמו הט"ז (ל"ב), אבל בנה"כ מפקפק דאסור דאף הגאונים לא קאמרי שאינו יוצא כלל שהרי נראה לעין שיוצא, אלא שפולט מעט מעט. 2) אסור, דשמא יצא קצת מהדם שנתקשה בו ע"י המליחה. 3) הט"ז ס"ל דהבשר ששהה ג' אסור מחשש שבלע הדם משאר הבשר, וכתב שמורה אחד התיר מטעם כבולעו כך פולטו ונראה שטעה. אבל בנה"כ חולק על הט"ז ומתיר, א' דשהה ג' היא חומרת הגאונים והריב"א שדא ביה נרגא, והבו דלא לוסף עלה. ב' דאף להגאונים י"ל דס"ל שפולט מעט וע"י שיפלוט דם דידיה יפלוט גם מה שבולע. [הט"ז מפרש החשש שבולע, א' דשמא לא נתקשה כ"כ ששוב לא יבלע. ב. דהא הריב"ש מפקפק לגמרי בחומרת הגאונים שאמרו שמתקשה הבשר. ורע"א מקשה על טעם הב' דאיכ' יועיל צלי ממנ"פ, דאם נתקשה לא בלע, ואם לא נתקשה אמרינן אידי דיפלוט. ולכך צ"ל כטעם הא'.] 4) הט"ז אסר הבשר האחר אם היה בכלי שאינו מנוקב מחמת שבולע מהבשר ששהה ג', ורע"א ס"ל דאפילו בכלי מנוקב נאסר (דממנ"פ אם נסתמו נקבי הפליטה ע"י ההדחה אי"כ גם בכלי מנוקב אסור ואם לאו הרי אפילו בבאינו מנוקב שרי ע"י מליחה שנית בהפס"מ, מנח"י במ"ז).

טז. בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ומלחוהו כשיעור מליחה והדיחוהו וצלאוהו, האם מותר לבשלו?

ת. הט"ז (ל"ב) בשם קובץ ישן מתיר לכתחילה, אבל רע"א (ל"ג) בשם המנח"י דוחה דזה הוא רק להמתירים בשול אחר צלי, משא"כ לדידן, אין להקל לבשל אחר הצלי אף שמלחו כדן קודם הצליה.

סעיף י"ג

יז. 1) האם מותר לכתחילה לשרות הבשר במים תוך שלשה ימים כדי שיוכל להשהותו עוד כמה ימים לפני המליחה, באופן הרגיל, בשעת הדחק או בהפסד מרובה? 2) ומה הדין אם שרו אותו במים תוך השלשה ימים קצת שעה או רק מעט, האם יכול לשהותו עוד זמן וכמה?

ת. 1) התו"ח אוסר לכתחילה, ומ"מ בשר"ע לא כתבו, כיון שיש מקומות שנוהגים היתר, הניח להם מנהגם. וכ"כ הש"ך (נ"ג) דאין להחמיר בדינים אלו שלא נזכרו בש"ס וגם הריב"ש שדא

הגאונים אחר ג' אינו מוציא דם כלל, וא"כ דינו כלא נמלח כלל. 4) הר"ש הלוי התיר, [וכ"ד הנה"כ (ח)] ובש"ת מעיל שמואל חולק עליו [וכ"ד הט"ז בסקל"ב דלא כמורה אחד שהתיר. (פ"ת כ')]

סעיף י"ב

יג. בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה; 1) האם מותר לבשלו ומה הטעם? 2) והאם מהני ליתנו במים פושרים כדי שיתעורר דמו? 3) והאם מותר לצלותו? 4) האם לצלי בעי מליחה?

ת. 1) אסור לבשלו, כיון שנתייבש דמו בתוכו ולא יצא ע"י מליחה (ש"ע) [והריב"ש מתיר, אלא שבמקום שנהגו לאסור יש לחוש להגאונים (ב"י). 2) הדרכ"מ (כ"ט) והש"ך (מ"ט) פסקו דלא מהני. [ובב"י בשם הגש"ד דבמקום הגאונים נהגו להקל.] 3) מותר (ש"ע) [ובריב"ש כתב שבברצלו נהגו לאסרה לצלי והיא חומרא יתירה (ב"י)]. 4) הש"ך (נ"י) בשם התו"ח כתב דלכתחילה יש למלחו קצת כשאר צלי, ובדיעבד מותר בלא מליחה כלל (בא"ה סי' ב' ב' דלכתחילה צריך מליחה היטב כשאר בשר, שאז מוציא קצת דם וע"י הצליה יוציא לגמרי, ומסיק הדרכ"מ (כ"ה) דמנהגנו לצלותו כשאר בשר].

יד. 1) אחר הצליה האם מותר לבשלו לכתחילה, ומה הטעם? 2) ומה הדין בדיעבד אם בשלו, ומה הטעם? 3) ומאי שנא מכבד כשאין לה היתר אלא ע"י צליה דמותר לכתחילה לבשלה אחר הצליה? 4) ומה הדין להשליכו אחר הצליה למים רותחים?

ת. 1) לכתחילה יש לחוש לדברי האוסרים לבשלו, דחיישינן שהבישול יפליט דמו מה שלא פלט ע"י הצליה (ש"ע) [דלא כה"ר עוזר שהתיר עיין רע"א (ל"ג)]. 2) המחבר מתיר, דסמכינן על המתירים לומר שיצא הכל, ומה שנשאר לא יצא ג"כ ע"י בישול, וכ"ד הב"ח. אבל הרש"ל אסר (ט"ז ל"ב). 3) דהתם אף שיש ריבוי דם פלט הכל ע"י צליה, משא"כ הכא כבר נתייבש ואינו יוצא כולו בצליה, משא"כ הבישול מרככו (ש"ך נ"א). 4) הרדב"ז מתיר דבכה"ג אין הדם פורש, ובפ"ת (כ"ה) סומך ע"ז בפשיטות לעת הצורך כגון בליל פסח שאין אוכלים צלי, אלא אם בשלו אחר"כ.

טו. 1) בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ואח"כ מלחו אותו בכלי מנוקב כשיעור מליחה, והדיחוהו וחזרו ומלחוהו, והניחוהו בכלי שאינו מנוקב, ולא שהה בו שיעור כבישה ומצאו בו ציר, מה הדין והטעם? 2) ומה הדין אם מלחוהו בתחילה בכלי שאינו מנוקב? 3) ומה הדין אם מלח אותו בשר שלא נמלח ג' ימים עם שאר בשר שנמלח להוציא דמו, האם אמרינן

שעיקרם בשביל השומן, ובצלי השומן כלה ואיכא פסידא, שרי ע"י גוי [דלא כהמג"א] ואפילו בשר בהמה, אם אינו ראוי לצלי כ"כ כבישול שרי ע"י גוי, [וכ"ש עופות דחיי לאומצא], ואם א"א ע"י גוי שרי בעצמו, ובפרט אם בלא"ה צריך לרחוץ ידיו, (פ"ת כ"ט) וכ"כ המשנ"ב סי' שכ"א סעיף ה'.

סעיף י"ד

כ. בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה, ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות שעדיין לא שהו שלשה ימים, בטלה ברוב ומותר לבשל כולו. (1) מאי טעמא לא הוי דבר שיש לו מתירין, בצלי? (2) אמאי סגי ברוב, הא הדם יתן טעם כשיבשלם? (3) הא דמותר לבשל כולו, דוקא כל אחד בפני עצמו או אפי' כולו בקדרה אחת, והאם צריך להשליך אחד לים או ליתן לגוי? (4) מה הדין אם החתיכה ששהה שלשה ימים בלא מליחה היא חתיכה הראויה להתכבד, ומה הטעם?

ת. (1) התה"ד מפרש דמעולם לא נאסר לצלי, ולמה שהוא אסור דהיינו לקדירה אין לו היתר (ש"ד נ"ו). ורע"א (ל"ה) הקשה דבלא"ה לא הוי יל"מ כתב משום דבצלי יפסיד השמנונית הנוסף לתוך האש. (2) מפרש הש"ד (נ"ה) כיון שהיא חומרת הגאונים, לא גזרו כולי האי. ולדעת האו"ה דהטעם שצריך ששים אינו משום דנ"ט אלא משום דאפשר להכיר האיסור ולהסירו, הכא לא אפשר דהוא בלוע. [אבל להרמ"א דהצריך ס' משום שנו"ט, והתיר גם בבשר שנתבשל בלא מליחה שנתערב אע"פ שאסור מדינא, אפשר דצריך ששים וצ"ע כ"כ הש"ד, אבל ב"נה"כ בהג"ה כתב בנו דמין בשאינו מינו בדרבנן איצ"ס בטל ברוב]. (3) דוקא כאו"א בפני עצמו או בקדירה אחת ומרבה עליה עד ס' היתר, ומ"מ א"צ להשליך אחד או ליתן לגוי, כיון שאינו אלא חומרת הגאונים (ש"ד נ"ח). (4) ג"כ בטילה דאין איסורה מחמת עצמה (ש"ד נ"ט).

כא. מה הדין בחתיכה ששהה שלשה ימים בלא מליחה שנתערבה בשתי חתיכות שנמלחו, האם מותרים כולם ללא מליחה?

ת. הרש"ל והט"ז (ל"ה) מתירים אפילו בבשר שלא שהה ג"י ועדיין לא נמלחה, שנתערבה בחתיכות שנמלחו, מותרים ללא מליחה, והטעם לדעת הט"ז דכיון שצריך הוצאה למלחם לא הוי דשיל"מ, ובטל בתרי כדין יבש ביבש. [והרש"ל ס"ל בלא האי טעמא דפיזור מעותיו כיון שאין ההיתר בא ממילא לא הוי דשיל"מ] אבל בנה"כ פליג דאף שאין ההיתר בא ממילא הוי דשיל"מ, ולכן אין להתיר לבשלם, ומ"מ אם אין מלח מצוי ועד שימתין

ביה נרגא. ובשעת הדחק או בהפס"מ - לכו"ע מותר. (2) אפילו שהה קצת, או בהעברה בעלמא ששפכו עליו מים מועיל, בדיעבד כשהיה מנוקר מגידי הדם, שיכול להשהותו עוד, אלא דלכתחילה יש לשרותו היטב. אבל אם לא היה מנוקר מגידי הדם אינו מועיל אלא ³שרייה היטב (ט"ז ל"ג, ש"ד נ"ג).

ולענין כמה זמן יכול להשהותו נחלקו בזה; א. בשו"ע כתב שיכול להשהותו ע"י השרייה עוד ג"י פחות חצי שעה, וס"ל להט"ז (ל"ד) משום דזהו שיעור שרייה להרמ"א. ב. הש"ד (נ"ד) חולק דלאו דוקא פחות חצי שעה אלא פחות מעט. ג. בפ"ת (ל') בשם לוית חן כתב דאין להשהות רק שלשה ימים פחות שלוש שעות, דלר' יהודה אדם טועה בג' שעות. והפ"ת חולק דאין חוששין לזה אלא בדאורייתא, ולא בדרבנן, וכ"ש בזה שהוא חומרת הגאונים. ועוד דאין חשש אלא שטועה בשעה מסויימת אבל לא בהמשך זמן (ובפ"ת סקל"ד כתב נפק"מ בין הטעמים לענין בשר שנכבש מעל"ע לפני שנמלח דדם כבוש אסור מדאורייתא).

[בב"י בשם האגור דהמהדרין נוטנים הבשר במים תוך הג"י ומניחין אותו שם כמו שתי שעות]

יח. (1) אוזים שלמים שהודחו תוך שלשה ימים בעודן שלמים עם העור, האם הדחת העור מועלת לבשר? (2) האם צריך להסיר נוצת העופות קודם שרייתן? (3) אם הבשר מלא קרח, האם מועיל לשרותו תוך שלשה ימים?

ת. (1) א. מהר"ש ס"ל דלא מהני. ב. חתנו המנחת יעקב חולק עליו, דבגמ' משמע דעור יש לו נקבים, ולכך מהני. ג. הנר"ב ס"ל דאין הנקבים מעבר לעבר ואעפ"כ מהני, דנתרכך מעבר לעבר ע"י שריית מים, רק האברים הפנימיים צריכים צלי, [ושטיפת מים בשפע ושפשוף היטב ג"כ מהני] (פ"ת כ"ח). (2) צריך להסירם. ואף כשהיו בנחל שוטף, אם ראשי העופות היו למעלה, והנחל עבר ע"ג ראשם, לא מהני, אך אם עברו בין רגלי העופות יש להסתפק (חת"ס, פ"ת כ"ח). (3) כתב הפמ"ג שאינו מועיל אף בדיעבד, ⁴דבזמן שהוא קשה כאבן אין פועל השריה כלום לרכך (פ"ת כ"ח).

יט. אם חל יום השלישי בשבת או ביום טוב, האם מותר להדיח בשר עוף, בשר בהמה, אוזות פטומות, בעצמו או ע"י גוי?

ת. ביו"ט מותר בכל גווני, ובשבת - המג"א אסר להדיח בשר אפילו ע"י עכו"ם, דהרי יכול לאכלו צלי, ולפ"ז התיר הנר"ב להדיח אוזות פטומות,

³ פלגון הט"ז והפ"ק נראה לכאורה שיש כאן סתירה אך צ"ח פס"א ד.

⁴ ולצ"ל פס"ת סק"ו הביא פלגון א"ת קרח נחשפ כח"ט לאסור במצ"צ משום כפיסה, דלהדבר שחולק הוי כבול, ולפ"ז לכאורה מהני השרייה כשהוא קרח להשהות יותר מנ"י, אפ"ל פלגון קרית חנה אינו פקוד לאיסור אפילו פל"י. וצ"ח פסקר היסד סק"ח פסק המנחת"י דאין נחשפ כבול אף ש"ק בו חומרת האוננים דנתייבש א"ל שחולק קטל, (והוא תלמוד).

שהמים בנהר הולכים וקמא קמא אזדי לה?

1. ת. הפ"ת (ל"ג) ⁶הביא כמה פוסקים דלא מקרי כבוש. 2. הכי הוי נהוג בערי פיינמונטי דאין בזה דין כבוש, וחכם א' אמר דהכי נהיגי מקבלה שבידם משם הר"מ פרובינצאלי, ואח"כ הוכיחו לו שאין הקבלה נכונה וביטל קבלתו. 3. בפ"ת (ל"ג) מתיר לפי הנ"ל שהמים מתחלפים (עיי' בהערה דלחשב יעקב אסור).

סעיף ט"ז

כד. 1. אין מולחין אלא בכלי מנוקב או על גבי קשין וקסמין או במקום מדרון מה הטעם? 2. האם מולחין על דף, ומה הטעם? 3. האם מולחין על גבי קרקע, ומה הטעם? 4. האם צריך בתוך כלי מנוקב קשין או קסמין, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם?

ת. 1. דאם ימלח במקום שהדם מתכנס תחתיו הרי הוא חוזר ובולע הדם (ב"י). והט"ז (מ"ד) והש"ך (ע"ד) כתבו דהדם פורש ממקום למקום ושוב אינו יוצא אפילו ע"י צליה, ⁷דהם אינו פולט כלל לצדדים רק למטה. 2. ע"ג דף חלק ברהיטני שמים זבים ממנו מותר, ודף שלא הוחלק צריך להניחו במדרון, שיצאו המים ממנו (רמ"א). 3. אין מולחין ע"ג קרקע דהוי ככלי שאינו מנוקב (רמ"א), [בארור כתב דר"י מפרש נסתפק ולכן ראוי להחמיר]. 4. לכתחילה צריך, כדי שלא יגע הציר בבשר וכדי שלא יסתום הבשר הנקבים. ובדיעבד מותר, דהא רוב הפוסקים לא הזכירו חומרות אלו (רמ"א, ודרכי מ"ד).

כה. אם מלח בכלי שאינו מנוקב; 1. האם מותר להשתמש בו בדבר רותח, ומה הטעם? 2. ומה הדין אם נשתמש בו בדבר רותח, ומה הטעם? 3. האם מותר להשתמש בו בצונן בלא הדחה או בהדחה, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם? 4. ומה הדין אם נשתמש בו בצונן בלא הדחה? 5. והאם יש נפק"מ בין כלי חרס לשאר כלים?

ת. 1. אסור, דהכלי בלוע מדם, והרותח מפליטו ובולע ממנו (שר"ע). 2. יבש בעי קליפה, ולענין לח - לפי א' בש"ך (ס"ד) אם הקערה חם בעי ס' נגד קליפה מן הקערה אף במקום שלא נגע, ואם הוא קרה א"צ כלום. [והטעם דבעי ס' נגד הקליפה אע"פ דבמקום שאינו ראוי לקלוף הכל שרי, דלא אמרינן הכי, אלא כשצריך קליפה רק במקום שנגע משא"כ כשהקערה חם, ועוד כיון שהיא חם ועומדת בעין שייך בה קליפה]. אבל בפ"י ב' כתב הש"ך דבעי ששים נגד קליפה מן הקערה במקום שנגע הרוטב אף

יפסד המאכל ה"ז בטל (משב"ז, ולדעת הש"ך באופן שנתערב בשר ששהה ג"י ועדיין לא נמלח, בחתיכות שנמלחו, לכאורה ג"כ חייב למלחם, ומי"מ אפשר למלחם יחד דס"ל לעיל בנה"כ ח' דאמרינן כבולעו כד פולטו, רק הביטול יבשל כ"א בפ"ע, או יוסיף עד שישם כדכתב בס"ק נ"ח).

סעיף ט"ז

כב. כתב המחבר: בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת וכו'. 1. האם האיסור הוא דוקא בבשר המלוכלך בדמים משום דם בעין שאינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צליה, או דהאיסור הוא אפילו אינו מלוכלך בדמים משום החתיכה עצמה שנכבשה דהוי כמבושל? 2. ומה דינו לאכלו מבושל או צלי כשיש במים ששים כנגדו או שאין ששים? 3. ומאי שנא ממה שפסק הרמ"א בסי"א לגבי נתבשל דהחתיכה אסורה?

ת. 1. הש"ך (ס') בפ"י הראשון מפרש דלרבנו ירוחם דוקא כשמלוכלך בדם נאסר, משא"כ בבשר עצמו שנכבש לא עדיף מכלי שני, ויש לו תקנה במליחה. אמנם דעת שע"ד מהרא"י והאגור דגם בלא דם רק הבשר עצמו נאסר משום כבוש כמבושל כיון שלא נמלח, וכ"פ הרש"ל והת"ר, וכ"פ הרמ"א לעיל בס"א, ולכן מסיק הש"ך דכן הוא ג"כ דעת המחבר, ואורחא דמילתא נקט, וכ"כ הט"ז (ל"ז) דמלוכלך פירושו שלא פלט עדיין דמו.

2. כשיש במים ששים - המחבר והרמ"א מתירים אף לקדירה, והרש"ל אסרו אף לצליה דשרייה הוי כבישול ממש, אמנם הש"ך (ס"א) מסיק דעכ"פ יש לסמוך להתירו לצלי, והט"ז (ל"ז) מיקל לקדירה כהרמ"א.

ואם אין ששים - המחבר אסרו לקדירה ומתירו לצלי, והרמ"א אסר אף לצלי. [הש"ך (ס') ס"ל דאם היה מלוכלך בדם אין להתיר אף לצלי, ומיישב אולי דעת המחבר דכיון שנשרה ונתערב במים לא חשיב דם בעין].

3. דכבוש לא הוי כמבושל ממש, דאף שמבליע ומפליט מ"מ אינו מבלבל טעם החתיכה, ויוצא ע"י מליחה (ת"ח, ש"ך ס"א), [דגם במבושל בס' אינו אלא מנהג לאסור אותה חתיכה, ורע"א (ל"ז) מקשה דהתם ממנ"פ מותר דמה שיצא בטל ומה שלא יצא לא פירש ואוכלו כד, אבל הכא הרי מולחו ומבשלו ודילמא יצא ע"י בישול. ומפרש רע"א דאם נשאר בו דם אף שפירש בתוך החתיכה ממקום למקום יוצא ע"י מליחה].

כג. 1. אם החליפו המים בתוך כ"ד שעות האם מיקרי כבוש ששהה מעת לעת? 2. ומה הדין אם לא החליפו המים רק נענעו הכלי עם המים? 3. ומה הדין אם נפל בשר שלא נמלח לנהר באופן שלא נתעלם מן העין ושהה שם מעת לעת האם מקרי כבוש, כיון

6 וכתב כן מט בשם השם יצחק, אך לכאורה השם יצחק מיי"ר שהיה הפוסק בינינו ואמ"ה לא מצינו, משא"כ כשהחליף המים פ"א הפוסק ר"ע כתב בשם פציקרי דיוני' ס"י ז' אלו י"ט דר"ס'ן מקרי, דהחזירו לאותן המים או מים אחרים אינו מלחם ואמרי'.

7 אף כפ"ת ס"ק י"א בשם שו"ת רב משה דהמלח מצינו דגם ומוטב אל המקום אשר הוא שם בין מלחם למלחם ובין מלחם למלחם.

ת. 1) להרא"ש מותר דם משרק שריק ואפילו בכ"ח, [והרא"ה מפרש משום שעד שלא הגיע הבשר למליח כרותח כבר כלה⁸ כל הדם]. אבל הר"ן והרשב"א אוסרים דהקערה בולעת אפילו היא של עץ. ורבנו פרץ מחלק דבשל חרס אסור ושל עץ מותר. 2) **להלכה: א.** המחבר כתב בסתמא שמותר רותח, והביא גם שיש אוסרים, ב. הרמ"א מחמיר לכתחילה אפילו בשאר כלים ומתיר בדיעבד אפילו כ"ח. ג. המהרש"ל פסק כרבנו פרץ דשל עץ מנוקב מותר לכתחילה אפילו רותח ושל חרס אסור אפילו דיעבד (ט"ז מ"ג). ד. הש"ך (ע"י) בשאר כלים מחמיר כהרמ"א דלכתחילה אסור, ובכ"ח פסק כרבנו פרץ דאפילו דיעבד אסור, וכ"ד הב"ח והט"ז. 3) צונן אפילו בכ"ח אם הוא מנוקב סגי בקינוח וא"צ הדחה אפילו לכתחילה (ש"ך ע"י).

סעיף י"ח

כח. בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב; 1) פרט דעות הראשונים, כמה זמן צריך שישהה בכלי כדי שיאסר, וסברותיהם? 2) כאיזה דעה פסק המחבר בשו"ע? 3) מה הדין אם שהה בפחות משיעור זה, ומאי שנא מסעיף ט"ו דבעינן מעת לעת?

ת. 1) א. לר"ת אסורה מיד אפילו לא שהה שיעור מליחה, ומפרש הרשב"א שהציר והדם מתחילין לצאת מן הבשר מיד, וחוזר ובולע מיד הדם שפולט, ואע"פ שהבשר נאכל עדיין מחמת מלחו מ"מ הטיפות עצמו אינן נאכלין מחמת מלחו. ב. להר"י אלברצלוני לא נאסר אלא כששהה שיעור מליחה, שאז חוזר ובולע ואינו פולט עוד [וה"א דמזמן זה ואילך נעשה אינו נאכל מחמת מלחו]. ג. להרא"ש כדי שיתן מים על האש וירתיח, דהרי נאסר מחמת כבוש שהוא כמבושל, ובפחות מזה לא נאסר רק כ"ק. 2) המחבר פסק כהרא"ש, [והרמ"א אסר אפילו לא שהה רק מעט עד שנראה ציר בכלי]. 3) להמחבר - אם לא שהה כדי שיתן מים על האור וירתיח לא נאסר אלא כ"ק, [ולהרמ"א אפי' נשרה מעט עד שנראה ציר בכלי אסור]. והטעם דלא בעינן מעל"ע כבסעיף ט"ו, דהתם ליכא רותח דמליחה (ש"ך ע"ב).

כט. כששהה שיעור שנאסר; 1) מה דין הבשר שממנו בציר? 2) מה דין חלק החתיכה שמחוץ לציר? 3) ומאי שנא מחתיכה שנפלה לתוך הציר? 4) ומה הדין בחתיכה שנפלה לתוך הציר בכלי שאינו מנוקב? 5) ומה הדין כשיש בה שומן, האם אמרינן שע"י מפעפע בכולה, ומה הטעם? 6) חתיכה זו שנתערבה באחרות, מה דינה?

שהקערה קרה, והטעם דהכא יש להחמיר כיון ד"א שהקערה לעולם רותחת לכן יש להחמיר כהמצריכים ס' נגד הקליפה. 3) יש בזה ג' שיטות הרשב"א ס"ל דבקינוח יפה סגי אף בלא הדחה, דדוקא בסכין הצריכו הדחה משום דוחקא דסכינא. והרמב"ן ס"ל דבעי הדחה דדמי לסכין ששוחטין בו, ובדיעבד ידיח מה שנשתמש בו. ואיכא מ"ד דהקערה לעולם רותחת אף אחר ההדחה ואפילו נשתמש בה צונן בעי קליפה כדין צונן לתוך חס. **ולהלכה:** המחבר בשיטה ראשונה כתב בסתמא דבקינוח סגי וכ"פ התו"ח והמהרש"ל, וי"א דבעי הדחה, ופי' הט"ז (ל"ט) דדעת ה"א משום דהקערה רותחת לעולם (ומ"מ לא בעי קליפה כדעת הראב"ד), ורע"א (ל"ה) פליג ומפרש דהוא דעת הרמב"ן דאפילו הוא צונן מ"מ כל איסור בעי הדחה. 4) לשיטה ראשונה הרי אף לכתחילה בקינוח הכלי סגי, ולי"א ידיח המאכל שנתן בתוכה (שו"ע), [והרשב"א כתב דאיכא מ"ד דבעי קליפה ואפילו בהדחה לא סגי לה דרותחת היא לעולם]. 5) אף לשיטה א' דבשאר כלים סגי בקינוח מ"מ כלי חרס אסור להשתמש בה אפי' צונן בלא הדחה, שבולעת הרבה עד שפולטת אפי' בצונן (ש"ך ס"ו), ובמנחת יעקב אסר אף בהדחה כיון דלית ליה תקנה בהגעלה חיישינן שישתמש בה חמין (רע"א מ"א). (ועיין ש"ך ס"ק פ"ב ובפ"ת ל"ח לפי א' דבכ"ח נאסר כל הקערה ולא רק כ"ק). וחכם אחד התיר בכ"ח ישן שכבר שבע מלבלוע, שאם מלח בה מותר, והפמ"ג כתב שאין להקל, והפ"ת (ל"ה) מבאר דאע"פ שאינו בולע מ"מ הוא קולט טעם ולפ"ז פשיטא שאין להקל.

כו. האם מותר לחזור ולמלוח בה בשר, אחר שנקבזה או אפי' בלא נקיבה, ומה הטעם?

ת. אחר שנקבזה מותר, דאין מליחה לכלים כ"כ שיצא ע"י מליחה. ואפילו בלא נקיבה אם הבשר כבר שהה במליחתו והודח מותר, כ"כ הב"י והרמ"א, ונחלקו בזה א. הט"ז (מ"א) ס"ל דדוקא בפחות מעל"ע, ב. בנה"כ דוחה דאפילו במעל"ע לא נאסר דנטל"פ. ומפרש רע"א (מ"ב) דעת הט"ז בשם המנח"י דכשמולחים בשר לקיים מסתמא מולחים הרבה עד שהציר זב ונעשה חריף ומחלי לשבח (ובכבוש הרי הכלי פולט אף שציר לא מפליט) ג. והמג"א ס"ל כהדרישה דכבישת ציר כדי שירתיח מפליט מכלי. ד. ומקשה רע"א (מ"ג) דאף בפחות מכדי שירתיח יאסר דהא בצלול אסור אף כשרק טהור מליח).

סעיף י"ז

כז. אם הכלי שמלח בו הוא מנוקב; 1) האם מותר לאכול בו רותח לכתחילה, בכלי חרס ובשאר כלים, ומה הטעם? 2) ומה הדין בדיעבד - בכלי של עץ, בכלי חרס ובשאר כלים? 3) ומה הדין לאכול בו צונן, האם מותר, והאם צריך הדחה או קינוח?

8 צ"צ לפי טעם זה קפסר שנתמלח ואחר שעה מלח צ"ל טהור צורך פסח, דקפסר הניח למליח כרותח ולא כלה קדש.

ת. 1) אסור לאכול אפילו צלי (שר"ע). 2) להרא"ש והרשב"א מותר, שאין מה שבתוך הציר מונע את העליון מלפלוט, נומי הוא הנביא שהגיד שפירש ממקום למקום ואין יוצא לגמרי, אין אלו אלא דברי נביאות להשחית ממונן של ישראל וכו"פ המחבר. ולה"ר פרץ אסור שלא יצא דמה ממנה לפי שהדם אינו פולט כלל לצדדין רק למטה והמקום דחוק, וכו"פ הרמ"א והרש"ל (ט"ז מ"ד). 3) להר"פ החילוק דהתם נמלחה החתיכה כדינה ופלטה כל דמה, לכך לא נאסרה אלא מה שבציר, משא"כ הכא לא יצא דמה ממנה. ולהרא"ש שניהם שוים (ש"ד ע"ד). 4) אחר ששהה שיעור מליחה, או ספק אם שהה כשיעור, רק מה שבציר אסור. ולפני ששהה שיעור מליחה נאסר מיד אף מה שחוץ לציר, וגם התו"ח מודה לזה (ש"ד ע"ה). 5) גם כשיש שומן הדין כנ"ל ולא אמרינן שמפעפע, דאין הנאסר מוליד האיסור אלא במקום שיש כח באיסור ללכת מצד טבעו (ש"ד ע"ג). 6) החלק שלמעלה מהציר שנתערב, חד בתרי בטל אפילו בבישול, דבכה"ג סמכינן על הרשב"א והרא"ש, (רש"ל, ש"ד ע"ו). ורע"א מקשה למה יהא מותר בבישול חד בתרי, הא טעם כעיקר דאורייתא.

ל. מה דין שאר החתיכות שאינם נוגעות בציר אלא מונחות על החתיכה הנוגעת בציר, ומה הטעם?

ת. מותרות, שאין החתיכות דחוקות כ"כ זו על זו שיעכבו התחתונות את העליונות מלפלוט (ט"ז מ"ה).